

ПРОТИДІЯ КОРУПЦІЇ В УКРАЇНІ ЯК ВИМОГА ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Політова Анна Сергіївна,
кандидат юридичних наук, доцент
доцент кафедри публічно-правових дисциплін
Маріупольського державного університету

У статті розглядається протидія корупції в Україні як вимога європейської інтеграції. Зазначено, що корупція є однією з найгостріших проблем, розв'язання якої є надзвичайно важливою і складною справою. Зазначено, що вона залишається серйозною проблемою, яка потребує постійної уваги, оскільки зумовлює значні витрати для державного бюджету, бізнесу та населення, перешкоджає внутрішнім та зовнішнім інвестиціям і підриває верховенства права. Надання Україні статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу потребує виконання певних вимог, серед яких головне – протидія корупції.

Зауважено, що із часів Революції Гідності у 2014 р. Україна здійснила два раунди судової та антикорупційної реформ (у 2014–2016 рр. та 2020–2021 рр.), щоб привести судову систему у відповідність до принципів верховенства права, зміцнити незалежність і підзвітність судів, а також створити незалежні антикорупційні органи. Проте вони не мали результатів.

Приділено увагу визначенню поняття «корупція», яке вживають у міжнародних правових актах Європейського Союзу, а також інших міжнародно-правових актів у сфері протидії корупції й національному законодавстві. З огляду на положення Договору про функціонування Європейського Союзу, Протоколу до Конвенції про захист фінансових інтересів Європейських співтовариств, укладених на основі статті К.3. Договору про Європейський Союз, Кримінальної конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією, Цивільної конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією, Конвенції ООН проти корупції, Міжамериканської конвенції проти корупції, Палермської конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності, зроблено висновок про відсутність єдиного загальноприйнятого підходу до тлумачення корупції.

Основним законом України щодо протидії корупції є Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII «Про запобігання корупції». Зазначено, що на офіційному вебпорталі Парламенту України – Верховної Ради України – зареєстровано 693 нормативно-правових акти, пов'язаних із корупцією, що вказує на намір рухатися в бік реформ, але не на викорінення самої корупції.

Приділено увагу питанню стану протидії корупції в Україні та органам, які провадять діяльність у сфері запобігання корупції. Зроблено висновок, що сьогодні, попри повномасштабне вторгнення 24 лютого Російської Федерації на територію нашої держави, необхідно почати з маленьких кроків протидії корупції через реформування Конституційного Суду України, перезапуск усієї судової системи, залучаючи до цих процесів населення, громадські організації, що сприятиме підвищенню їх рівня довіри до держави і зниження індексу корупції.

Ключові слова: корупція, корупційна злочинність, корупційні кримінальні правопорушення, кримінальні правопорушення, пов'язані з корупцією, Європейський Союз, євроінтеграція.

Politova Anna. Corruption counteraction in Ukraine as a requirement of the eurointegration

This article is concerning on corruption counteraction in Ukraine as a requirement of the eurointegration. It has been stated that corruption is one of the most acute problems and its solving is extremely important and complicated issue. It has been concluded that corruption remains a serious challenge which needs constant attention due to significant costs to the state budget, business and population, and also hinders domestic and foreign investments,

undermines the rule of law. Granting Ukraine the candidate status to accession to the European Union requires the fulfillment of certain requirements, and the most important of which is corruption counteraction.

It has been noted that starting from the Revolution of Dignity in 2014 Ukraine has implemented two rounds of judicial and anti-corruption reforms – in 2014–2016 and in 2020–2021 – to bring the judicial system in line with rule of law principles, to strengthen the independence and accountability of courts as well as to create independent anti-corruption agencies. However, these rounds had no results.

An attention has been given to the defining the term "corruption" which is used in the legal acts of the European Union, in the international legal acts in the field of corruption counteraction and in the domestic legislation. Taking into account provisions of the Treaty on the Functioning of the European Union, Convention drawn up on the basis of Article K.3 of the Treaty on European Union, on the protection of the European Communities' financial interests, the Council of Europe Criminal Law Convention on Corruption, the Council of Europe Civil Law Convention on Corruption, the UN Convention Against Corruption, the Interamerican Convention Against Corruption, the UN Convention Against Transnational Organized Crime, a conclusion has been made on absence of single generally accepted approach to the definition of corruption.

The main legal act on corruption counteraction in Ukraine is the Law of Ukraine Reg. No. 1700-VII "On Corruption Prevention" dated from October 14th, 2014. It is worth to mention that 693 regulatory acts related to corruption are registered at the official web portal of the Ukrainian parliament – the Verkhovna Rada of Ukraine – and that indicates rather intention to move towards reforms but not to eradicate corruption itself.

An attention has been given to the situation in the field of corruption counteraction in Ukraine and to the relevant anti-corruption agencies. It has been suggested that today despite the full-scale aggression of Russian Federation against Ukraine started on February 24th, 2022, it is necessary to continue the corruption counteraction through reforming the Constitutional Court of Ukraine and restarting the entire judicial system involving population and civil society organization in it thus helping to increase their level of trust to the state and reduce the corruption perception index.

Key words: *corruption, corruption crime, corruption criminal offences, criminal offences related to corruption, European Union, eurointegration.*

Корупція є однією з найгостріших проблем, розв'язання якої є надзвичайно важливою і складною справою. Беззаперечно, негативний вплив корупції поширюється на різні сфери суспільного життя, зокрема економіку, політику, управління, а також є перешкодою на шляху до євроінтеграції. Окрім того, корупція залишається серйозною проблемою, яка потребує постійної уваги, оскільки тягне значні витрати для державного бюджету, бізнесу та населення, перешкоджає внутрішнім та зовнішнім інвестиціям і підриває верховенства права.

Варто зазначити, що у висновку щодо заявки України на членство в Європейському Союзі [1] вказано, що із часів Революції Гідності у 2014 р. Україна здійснила два раунди судової та антикорупційної реформ (у 2014–2016 рр. та 2020–2021 рр.), щоб привести судову систему у відповідність до принципів верховенства права, зміцнити незалежність і підзвітність судів, а також створити незалежні антикорупційні органи. Ці реформи також мали на меті зробити систему більш

ефективною та прозорою. Така потреба в реформах виникла на тлі недостатньої незалежності судової влади від виконавчої та законодавчої гілок влади, низької підзвітності, високого рівня корупції та сильного олігархічного інтересу.

Проте, як зазначає В. Мейтус, можна створювати програми, розробляти стратегії, ухвалювати закони і навіть створювати відомства з грізними та багатообіцяними назвами, при цьому не зміститися ні на крок у реальній дійсності [2, с. 251]. Це певною стосується й корупції в Україні.

Проблема протидії корупції завжди викликала науковий інтерес у вчених. Серед науковців, які зробили значний внесок у розв'язання питань щодо протидії корупції, хотілося б відзначити О. Бусол, О. Дудорова, О. Костенко, В. Лукомського, Є. Невмержицького, М. Мельника, О. Терещука, О. Шевченко та ін.

Окрім того, лише протягом останніх років захищено низку дисертаційних досліджень з різних аспектів протидії корупції, зокрема: С. Шатрава «Адміністра-

тивно-правові засади запобігання корупції в органах Національної поліції України» (2017 р.), Д. Гудков «Адміністративно-правові засоби запобігання і протидії корупції» (2018 р.), А. Новак «Теоретико-методологічні засади формування та реалізації національної антикорупційної політики» (2019 р.), В. Нонік «Механізми формування та реалізації антикорупційної політики в Україні» (2019 р.), В. Трепак «Теоретико-прикладні проблеми запобігання та протидії корупції в Україні» (2020 р.), О. Шимон «Обмеження та заборони як засоби запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним із корупцією, у діяльності державних службовців в Україні» (2020 р.), А. Левчук «Адміністративно-правовий механізм запобігання правопорушенням, пов'язаним із корупцією» (2021 р.), Б. Заяць «Роль інститутів громадянського суспільства у процесі запобігання корупції в органах державної влади та органах місцевого самоврядування України: адміністративно-правовий вимір» (2021 р.), С. Богаченко «Кримінально-правова протидія корупційним правопорушенням у сфері центральних органів виконавчої влади» (2021 р.) та ін.

Однак рекомендації щодо протидії корупції в Україні, указані у висновку щодо заявки України на членство в Європейському Союзі, зумовлюють необхідність подальшої наукової розробки цієї проблематики.

У науковий обіг уже давно ввійшов термін «корупція», який вживають разом із поняттями «корупційна злочинність», «корупційні кримінальні правопорушення», «кримінальні правопорушення, пов'язані з корупцією», «кримінальні правопорушення у сфері службової діяльності». Але відсутність єдиного підходу до визначення поняття «корупція» вказують на різні аспекти розуміння цього феномену.

Варто зазначити, що термін «корупція» походить від поєднання латинських слів "*correi*" – декілька учасників однієї зі сторін зобов'язального відношення з приводу єдиного предмета, і "*rumpere*" – ламати, ушкоджувати, порушувати, відміняти. У результаті утворився самостійний правовий термін – "*corruptere*", що припускав діяльність декількох (не менше двох) осіб, метою яких є «псування», «ушкодження» нормального перебігу судового процесу

або процесу керування справами суспільства [3]. У великому тлумачному словнику української мови корупція трактується як діяльність осіб, уповноважених на виконання функцій держави, спрямованих на протиправне використання наданих їм повноважень для одержання матеріальних благ, послуг, пільг або інших переваг; пряме використання посадовою особою свого службового становища з метою особистого збагачення; підкупність, продажність урядовців і громадських діячів.

Основними антикорупційними нормативно-правовими актами країн Європейського Союзу є:

- Конвенція про захист фінансових інтересів Європейського співтовариства від 26 липня 1995 р.;

- Конвенція про боротьбу проти корупції серед функціонерів Європейського Співтовариства і функціонерів країн-учасниць Європейського Союзу від 25 травня 1997 р.;

- Директива Ради Європейського Союзу від 10 червня 1991 р. № 91/308 «Про запобігання використанню фінансової системи для цілей відмивання грошей»;

- Рамкове рішення 2003 р. «Про боротьбу з корупцією в приватному секторі спрямоване на криміналізацію як активного, так і пасивного підкупу»;

- Конвенція ООН про боротьбу з корупцією 2003 р.

Варто зазначити, що Договір про функціонування Європейського Союзу визнає корупцію як «еврозлочин»; належить до особливо тяжких злочинів із транскордонним виміром, для яких може бути встановлено мінімальні правила щодо визначення кримінальних правопорушень та санкцій [4]. Проте в Протоколі до Конвенції про захист фінансових інтересів Європейських співтовариств, укладених на основі статті К.3. Договору про Європейський Союз від 27 вересня 1996 р., виокремлено два види корупції:

- ч. 1 ст. 2. Пасивна корупція;

- ч. 1 ст. 3. Активна корупція.

Так, зокрема, у ст. 2 зазначеного Протоколу зазначено, що пасивною корупцією є умисна дія посадової особи, яка безпосередньо чи опосередковано вимагає будь-яких вигід або отримує їх для себе або третьої особи чи бере обіцянку такої вигоди

в обмін на свої дії або утримання від дій у межах своїх посадових обов'язків або в процесі здійснення своїх функцій, якими вона порушує свої посадові обов'язки таким чином, що це завдає або може завдати шкоди фінансовим інтересам європейських співтовариств [5]. Що ж стосується активної корупції, то це умисна дія будь-якої особи, яка безпосередньо чи опосередковано обіцяє надати або надає будь-яку вигоду посадовій особі, призначену для такої посадової особи або для третьої особи, за вчинення своїх дій або утримання від дій у межах її посадових обов'язків або під час здійснення її функцій, чим вона порушує свої посадові обов'язки, що завдає або може завдати шкоди фінансовим інтересам Європейських співтовариств [5].

Існують й інші визначення поняття корупції в міжнародно-правових актах, які є локальними і які використовують лише в певних країнах. Так, зокрема, першими такими міжнародними актами у сфері корупції, які підписала і ратифікувала Україна, були Кримінальна конвенція Ради Європи про боротьбу з корупцією (ратифікована 27 січня 1999 р.) та Цивільна конвенція Ради Європи про боротьбу з корупцією (ратифікована 4 листопада 1999 р.). Наприклад, у Кримінальній конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією [6] не наведено загального визначення поняття корупції, а в Главі II. Заходи, яких необхідно вжити на національному рівні, перелічено діяння, які належать до корупційних, а саме:

- ст. 2. Дача хабаря національним державним посадовим особам;
- ст. 3. Одержання хабаря національними державними посадовими особами;
- ст. 4. Хабарництво членів національних представницьких органів;
- ст. 5. Хабарництво іноземних державних посадових осіб;
- ст. 6. Хабарництво членів іноземних представницьких органів;
- ст. 7. Дача хабаря у приватному секторі;
- ст. 8. Одержання хабаря в приватному секторі;
- ст. 9. Хабарництво посадових осіб міжнародних організацій;
- ст. 10. Хабарництво членів міжнародних парламентських асамблей;
- ст. 11. Хабарництво суддів і посадових осіб міжнародних судів;

- ст. 12. Зловживання впливом;
- ст. 13. Відмивання доходів, отриманих від злочинів, пов'язаних із корупцією;
- ст. 14. Фінансові злочини.

У ст. 2. Визначення корупції Цивільної конвенції Ради Європи про боротьбу з корупцією, зазначено, що «корупція» означає безпосередні чи опосередковані вимагання, пропонування, дачу або одержання хабаря чи будь-якої іншої неправомірної вигоди або можливості її отримання, які порушують належне виконання будь-якого обов'язку особою, що отримує хабаря, неправомірну вигоду чи можливість мати таку вигоду, або поведінку такої особи [7].

Також вагомим міжнародним документом у сфері протидії корупції є Конвенція ООН проти корупції від 31 жовтня 2003 р. [8], який є універсальним юридично обов'язковим інструментом боротьби із цим феноменом і 181 країна-підписант вживають заходів, рекомендованих для подолання корупції. Варто зазначити, що в Главі III. Криміналізація та правоохоронна діяльність цієї Конвенції в ст. 15. Підкуп національних державних посадових осіб, ст. 16. Підкуп іноземних державних посадових осіб і посадових осіб міжурядових організацій, ст. 17. Розкрадання, неправомірне привласнення або інше нецільове використання майна державною посадовою особою, ст. 18. Зловживання впливом, ст. 19. Зловживання службовим становищем, ст. 20. Незаконне збагачення, ст. 21. Підкуп у приватному секторі, ст. 22. Розкрадання майна в приватному секторі, ст. 23. Відмивання доходів, здобутих злочинним шляхом, які визначено корупційними діяннями. Проте самого роз'яснення сутності поняття корупції не має.

Існують й інші міжнародні акти у сфері корупції. Зокрема, Міжамериканська конвенція проти корупції від 29 березня 2003 р., ухвалена на пленарній сесії Організації американських держав, визначила корупцію як:

- спробу отримання прямо або побічно урядовим чиновником або особою, яка здійснює публічні функції, будь-яких предметів грошової вартості, а також іншої користі, як-от подарунок, послуга, обіцянка, перевага для себе або іншої особи чи організації в обмін на будь-який акт

або бездіяльність під час здійснення ним публічних функцій;

- пропозицію або надання прямо чи побічно такої користі;

- будь-які акти чи бездіяльність під час виконання своїх обов'язків урядовим чиновником чи особою, котра здійснює публічні функції, з метою незаконного отримання прибутку для себе або третьої сторони;

- шахрайське використання або приховування майна, отриманого внаслідок скоєння одного із цих актів [9, с. 7–8].

Палермська конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 р. характеризує корупцію так:

1) пропозиція чи надання, вимагання або прийняття якої-небудь неправомірної переваги, зокрема такої, яка зроблена навмисно;

2) будь-яка неправомірна перевага вміщує як матеріальну вигоду, так і переваги нематеріального характеру;

3) корупційні діяння можуть учинювати як особисто, так і через посередників [10].

Таким чином, з огляду на аналіз антикорупційних нормативно-правових актів країн Європейського Союзу та міжнародно-правових актів у сфері боротьби з корупцією, можна вказати на єдиний загальноприйнятий підхід у його тлумаченні.

Що ж стосується України, то відповідно до Закону України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII «Про запобігання корупції» корупція – використання особою, зазначеною в частині першій статті 3 цього Закону, наданих їй службових повноважень чи пов'язаних із ними можливостей із метою одержання неправомірної вигоди або прийняття такої вигоди чи прийняття обіцянки / пропозиції такої вигоди для себе чи інших осіб або, відповідно, обіцянка / пропозиція чи надання неправомірної вигоди особі, зазначеній у частині першій статті 3 цього Закону, або на її вимогу іншим фізичним чи юридичним особам із метою схилити цю особу до протиправного використання наданих їй службових повноважень чи пов'язаних із ними можливостей [11].

Станом на 14 вересня поточного року на офіційному вебпорталі Парламенту України – Верховної Ради України – є **693 нормативно-правових акти, пов'язаних із корупцією**, серед яких:

104 – укази та розпорядження Президента України;

143 – розпорядження та постанови Кабінету Міністрів України;

160 – закони та постанови Верховної Ради України;

69 – накази Національного агентства з питань запобігання корупції;

35 – накази, розпорядження, роз'яснення Міністерства юстиції України;

17 – меморандуми, угоди, накази, розпорядження Генеральної прокуратури України;

13 – рішення, ухвали Конституційного Суду України, а також окрема думка суддів Конституційного Суду України;

13 – накази МВС України;

4 – рішення, постанова та лист Національного банку України;

3 – накази та протокол Адміністрації Державної прикордонної служби України;

1 – наказ Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України тощо.

Чи впливає така кількість нормативно-правових актів на Індекс сприйняття корупції (Corruption Perceptions Index, CPI), який розраховує міжнародна організація Transparency International? За період незалежності України відбулося значне поширення корупції та зазначається, що наша держава традиційно оцінюється як держава зі значним рівнем корупції. Так, у 2013 р. Україна посіла 144 місце у світі з 25-ма балами, у 2014 р. – 142 місце з 26-ма балами, у 2015 р. – 130 місце з 27-ма балами, у 2016 р. – 131 місце з 29-ма балами, у 2017 р. – 130 місце з 30-ма балами, у 2018 р. – 126 місце з 32-ма балами, у 2019 р. – 126 місце з 30-ма балами, у 2020 р. – 117 місце з 33-ма балами, у 2021 р. – 122 місце з 32-ма балами. Напевно, ні, адже держава, ухваливши певні закони, показала намір рухатися в бік реформ, але цього недостатньо для викорінення самої корупції.

Варто зазначити, що у своєму звіті Transparency International за 2021 рік надала п'ять рекомендацій щодо покращення показників України у CPI. Зокрема, запропоновано завершити конкурси й обрати професійних, незалежних і доброчесних керівників органів антикорупційної інфраструктури. Крім того, українська влада має ухвалити державну Антикорупційну стратегію та програму з її імпле-

ментації, а також провести реформу конституційного правосуддя з урахуванням висновків, наданих Венеціанською комісією. Четвертим та п'ятим пунктами рекомендацій є забезпечення прозорого обліку державної власності та продовження курсу на приватизацію, а також мінімізація ризиків ухвалення законопроектів, які виводять закупівлі з-під дії Закону України «Про публічні закупівлі» [12].

Але чи розуміє населення нашої країни небезпеку корупції? Як свідчать результати опитування, корупція посідає 3 місце серед основних і 68,6% українців вважають корупцію дуже серйозною проблемою [13]. Цікавими також є результати, представлені на рис. 1. Індекс сприйняття корупції населенням та підприємствами [14].

Водночас, досліджуючи корупцію, варто також зазначити, що в Україні корупція має свої особливості: зростання політичної корупції; широке залучення в корупційні взаємовідносини працівників правоохоронних органів та судів; тісний зв'язок з економічною злочинністю та «тіньовою» економікою, які стали джерелом зростання масштабів корупції; створення потужних фінансово-політичних груп із кримінальним складником; проникнення корупції в усі сфери життя суспільства і перетворення її на важливий елемент їх функціонування; формування в суспільстві терпимого ставлення до корупційних процесів і віддання переваги неправим методам вирішення своїх проблем тощо [15, с. 77–76]. Також за результатами аудиту Європейської

рахункової палати у 2021 р. свідчать про високорівневу корупцію (органи влади і олігархи), що є головною перешкодою для розвитку України. Судова реформа стикається з перешкодами, антикорупційні органи – під загрозою, довіра до таких інституцій лишається низькою, а кількість судових вироків за високорівневу корупцію невелика. З 24 європейських програм та проєктів, спрямованих в Україну, наприклад, макрофінансову допомогу, лише один із них – «Антикорупція та підтримка ключових реформ» – спрямовано на корупцію загалом. Жоден не спрямовувався на протидію великій корупції. З решти програм і проєктів близько половини тією чи тією мірою спрямовувалися на боротьбу з корупцією [16].

Відповідно до примітки до ст. 45. Звільнення від кримінальної відповідальності у зв'язку з дійовим каєттям Розділу IX. Звільнення від кримінальної відповідальності Загальної частини КК України корупційними кримінальними правопорушеннями вважають кримінальні правопорушення, передбачені статтями 191, 262, 308, 312, 313, 320, 357, 410, у разі їх вчинення через зловживання службовим становищем, а також кримінальні правопорушення, передбачені статтями 210, 354, 364, 364-1, 365-2, 368-369-2 цього Кодексу. Також у примітці до цієї статті зазначено, що кримінальними правопорушеннями, пов'язаними з корупцією, вважають кримінальні правопорушення, передбачені статтями 366-2, 366-3 цього Кодексу.

Загальний індекс сприйняття корупції порівняно з 2017 роком дещо зменшився

Індекс сприйняття поширеності корупції загалом за оцінками:
(середнє за 5-бальною шкалою, де 1 означає, що корупція відсутня, а 5 – дуже поширена)

Питання: «На Вашу думку, наскільки корупція поширена в Україні загалом?»

Рис. 1. Індекс сприйняття корупції населенням та підприємствами

Дійсно, нормативне визначення корупційних кримінальних правопорушень та кримінальних правопорушень, пов'язаних із корупцією, з одного боку, полегшує виокремлення цих кримінальних правопорушень та дозволяє визначити їх динаміку, проте інший бік – їх висока латентність. Зазначимо, що, наприклад, у 2016 р. обліковано 9 787 кримінальних правопорушень, передбачених ст. 191. Привласнення, розтрата майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем КК України; у 2017 р. – 10 756; у 2018 р. – 10 713; у 2019 р. – 9 074; у 2020 р. – 11 160; за шість місяців 2021 р. – 6 635. Проте якщо проаналізувати судові вироки за цією статтею, то лише 3% призначено покарання за корупційні діяння.

Сьогодні в Україні є такі органи у сфері запобігання корупції:

– Національне агентство з питань запобігання корупції (НАЗК) – центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом, який забезпечує формування та реалізує державну антикорупційну політику;

– Національне антикорупційне бюро України (НАБУ) – центральний орган виконавчої влади зі спеціальним статусом, на який покладається виявлення, припинення, розслідування та розкриття корупційних та інших кримінальних правопорушень, уналежнених до його підслідності, а також запобігання вчиненню нових;

– Національна рада з питань антикорупційної політики (НСАРП) – консультативно-дорадчий орган при Президенті України, основними завданнями якого є: підготовка та подання Президенті України пропозицій щодо визначення, актуалізації та вдосконалення антикорупційної стратегії; системний аналіз стану

запобігання і протидії корупції в Україні, ефективності реалізації антикорупційної стратегії, заходів, що вживають для запобігання і протидії корупції; підготовка та надання Президенті України узгоджених пропозицій щодо поліпшення координації та взаємодії між суб'єктами, які вживають заходи у сфері запобігання і протидії корупції; оцінка стану та сприяння реалізації рекомендацій Групи держав проти корупції (GRECO), Організації економічної співпраці і розвитку (OECD), інших провідних міжнародних організацій щодо запобігання і протидії корупції, підвищення ефективності міжнародного співробітництва України у цій сфері; сприяння науково-методичному забезпеченню з питань запобігання і протидії корупції;

– Верховна Рада України (ВРУ) – законодавчий орган, який затверджує антикорупційну стратегію, проводить щорічні парламентські слухання з питань антикорупційної політики;

– Кабінет Міністрів України (КМУ) – орган, що затверджує державну програму реалізації антикорупційної стратегії, проєкт Національної доповіді про стан корупції.

Як підсумок, вважаємо, що сьогодні, попри повномасштабне вторгнення 24 лютого Російської Федерації на територію нашої держави, ми маємо почати з маленьких кроків протидії корупції. Так, у нас почав діяти антиолігархічний закон, обрано керівника Національного антикорупційного бюро, але попереду в нас важке випробування – реформування Конституційного Суду України, перезапуск усієї судової системи. Проте, лише залучаючи населення, громадські організації та підвищуючи їх рівень довіри до держави, ми зможемо знизити індекс корупції.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Statement by President von der Leyen on the Commission's opinions on the EU membership applications by Ukraine, Moldova and Georgia. URL: https://cyprus.representation.ec.europa.eu/news/statement-president-von-der-leyen-commissions-opinions-eu-membership-applications-ukraine-moldova-2022-06-17_en (дата звернення: 14.10.2019).

2. Мейтус В.Ю. Коррупция. Экономический и информационный анализ. Київ : Норапринт, 2003. 257 с.

3. Бортошек М. Римское право. Определения. Понятия. Термины. Москва : Политиздат, 1989. 320 с.

4. Corruption is the abuse of power for private gain. European Commission web-site. URL: https://ec.europa.eu/home-affairs/what-we-do/policies/organized-crime-and-human-trafficking/corruption_en (дата звернення: 14.10.2019).

5. Акт Ради від 27 вересня 1996 року про укладення Протоколу до Конвенції про захист фінансових інтересів Європейських співтовариств від 27 вересня 1996 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_001-96#Text (дата звернення 14.09.2022)
6. Кримінальна конвенція Ради Європи про боротьбу з корупцією. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_101#Text (дата звернення 14.09.2022)
7. Цивільна конвенція Ради Європи про боротьбу з корупцією. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_102#Text (дата звернення 14.09.2022)
8. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31 жовтня 2003 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text (дата звернення 14.09.2022)
9. Камлик М. І., Невмержицький Є. В. Корупція в Україні. Київ : Товариство «Знання», КОО, 1998. 187 с.
10. Мазур І. Корупція як інститут тіньової економіки. *Економіка і право*. 2005. № 8. С. 68-74
11. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 р. №1700-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1700-18#Text> (дата звернення 14.09.2022)
12. Україна опустилася в рейтингу «Індекс сприйняття корупції». URL: <https://www.dw.com/uk/ukraina-opustylasia-v-reitynhu-indeks-spryiniattia-koruptsii/a-60541369> (дата звернення 14.09.2022)
13. Корупція в Україні 2021: розуміння, сприйняття, поширеність. Звіт за результатами опитування населення та бізнесу. Київ, 2022. URL: https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2022/07/1009488299966710444nacp_report_info_sapiens_2021_ukr_final_.pdf (дата звернення 14.09.2022)
14. Корупція в Україні 2021: розуміння, сприйняття, поширеність (презентація основних результатів дослідження). URL: https://nazk.gov.ua/wp-content/uploads/2022/07/2071711358087925173_total_rev4_final_.pdf (дата звернення 14.09.2022)
15. Гура В. Корупція: поняття та види, причини виникнення. Економічний аналіз, [S.l.], v. 32, n. 2, p. 73-81, тра. 2022. ISSN 2219-4649. URL: <https://www.econa.org.ua/index.php/econa/article/view/2028/6565657085>. (Дата доступу: 15 вер. 2022)
16. ЄС неефективно підтримує війну з корупцією в Україні – аудит. URL: <https://www.dw.com/uk/pidtrymka-borotby-z-koruptsiiei-u-v-ukraini-z-boku-yes-maloefektyna-audyt/a-59283177> (дата звернення 14.09.2022)